

tallets Ret. Jeg tror, det er noget, man forholdsvis sjældent ser i Verden, og det hører til det smukkeste, som har udviklet sig hos os, og som vi nødig skulle opgive. Altsaa med Hensyn til Valget af Præsten foretrækker jeg for mit Vedkommende vore tidligere Forslag som Grundlag for en Forhandling. Med Hensyn til de andre Virksomheder, som skulde tillægges Menighedsraadet, kan jeg ikke lægge stor Vægt paa dem. De fleste af dem ville vist i Virkeligheden ikke have nogen synderlig Betydning, og nogle af dem ville være meget tvivlsomme, ja maaske endog-saa mere end tvivlsomme Fordele i de Tilfælde, hvor Præsten og Menighedsraadet ikke komme godt ud af det med hinanden. Det er f. Eks. godt nok, naar der i Forslaget § 12 staar, at Menighedsraadet skal understøtte Præsten i hans Gerning i alt, hvad der kan tjene til at vække, styrke og lede et sundt kristeligt Liv. Men jeg forstaaer ikke, hvorledes et saadant Samarbejde kan blive til Velsignelse, hvis det ikke er frivilligt. Hvis det er saaledes, at en Præst og et Menighedsraad, der ikke ere enige, blive tvungne til Samarbejde paa dette Omraade, vil der enten ikke komme noget ud deraf, eller de ville komme til at modarbejde hinanden, hvad ingenlunde vil blive til Fremme for et sundt kristeligt Liv. Det er ogsaa godt nok, at Menighedsraadet skal bestemme, hvilken af de autoriserede Salmebøger der skal bruges, men jeg forudsætter rigtignok, at det maa være i Overensstemmelse med Præsten; ellers vilde det ogsaa føre til nogle ret mærkelige Forhold. Jeg ved saa godt som nogen, at et Menighedsliv kan faa godt Udbytte af Samarbejdet mellem Præst og Menighedsraad, men det vil rigtignok sige: i en Menighed, hvor man frivilligt er traadt sammen, men om den af Statsmyndighederne ansatte Sognepræst og det staaende Menighedsraad kunne arbejde sammen til Velsignelse, er noget, der i allerhøjeste Grad beror paa tilfældige Omstændigheder. Dertil kommer, at hvert Sogn skal vælge sit Menighedsraad. Naar der altsaa i et Pastorat er to—tre Sogne, og der, som det ikke sjældent sker, er forskellige kirkelige Bevægelser i disse Sogne, og hvert af Menighedsraadene trækker til sin Side, hvor det gælder om at støtte Præsten i at fremme sundt kristeligt Liv i vedkommende Sogn, forstaaer jeg ikke, hvorledes den ulyksalige Præst under saadanne Omstændigheder skal komme ud af det med disse Menighedsraad. Jeg tror derfor heller ikke, at disse Bestemmelser ville

faa nogen ret stor Betydning, undtagen i de Tilfælde, hvor et saadant Samarbejde ganske naturligt kommer ad frivillig Vej. Men mine Tvivl med Hensyn til Sagen ere desuden blevne bestyrkede ved det Foredrag, den ærede Forslagsstiller holdt ved Indbringelsen. Deri betonedes han nemlig, at disse Menighedsraad skulde være den Underbygning, hvorpaa man en Gang i Tiden kunde bygge en Kirkerepresentation, til hvilken man kunde henlægge de saakaldte kirkelige Midler og saa lade den ordne Kirkens Sager. Tanken om en saadan Kirkerepresentation har spøget lige siden 1848. Den højtærede Minister omtalte jo forskellige Forslag i saa Henseende, men der er en Ting, som det er værd at lægge Mærke til: Regeringerne have atter og atter i Ord krævet en saadan Kirkerepresentation, men Regeringerne have aldrig endnu fra 1849 til den Dag i Dag stillet noget Forslag om en saadan Kirkerepresentation, og det, tror jeg, hænger sammen med, hvad der allerede i 1851 blev udtalt af Grundtvig ved en Forhandling om disse Sager. Han sagde nemlig, at det forekom ham, at Regeringens Stilling til disse Spørgsmaal var af ganske samme Art som Pavernes Stilling til Koncilierne. Paverne betonedes bestandig Kirkeforsamlingernes absolute Nødvendighed, men vilde i Virkeligheden saare nødig have dem sammenkaldte. Det har ogsaa været Forholdet her. Skønt det atter og atter betonedes, at det var nødvendigt, og skønt Regeringerne Aar efter Aar i de første Aaringer efter 1849 havde Bevilling til at faa nedsat en Kirkerepresentation til Forberedelse af en Lovgivning om Kirkens Forfatning, skete det aldrig. Forskellige Ministre tænkte derpaa — først Madvig, saa Bang, saa Simony, men ingen af dem gjorde Alvor af det. Ørsted lagde Planen til Side og nøjedes med en Kirkekommission, og da Hall derefter som Medlem af Kirkekommissionen og som en af dem, der i denne havde foreslaaet en kirkelig Forfatning, blev Minister, lagde ogsaa han den Sag til Side og slog ind paa en helt anden Vej, idet han optog Spørgsmaalet om Sognebaandets Løsning og hvad dermed staar i Forbindelse. Man har atter og atter hver Gang, der har været Tale om en kirkelig Fremskridtslov, sagt, at der ikke kunde blive noget af den, for vi havde en Kirkerepresentation. Men der er sikkert meget sandt i, hvad Hall sagde i 1866, at en stor Del af dem, der have brugt disse Udtalelser, kun have brugt dem som et Skalkeskjul for derunder at dække